

УДК 342.951
DOI <https://doi.org/10.37687/2413-6433.2019-3.7>

Литвин Н.А.,
доктор юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
професор кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки
Університету державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0003-4199-1413

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

GOVERNMENTAL REGULATION OF THE INNOVATION ACTIVITY IN UKRAINE

Стаття присвячена дослідженню проблемних питань інноваційної діяльності в Україні. Зазначено, що інноваційна діяльність переважно здійснюється на основі залучення прямих іноземних інвестицій. Такий підхід до розвитку і стимулювання інноваційної діяльності через залучення іноземних інвестицій вважається базовим і заохочується законодавцем. При цьому разом із прямими інвестиціями в країну надходять нові технології та нові принципи менеджменту.

Установлено, що політика інноваційної діяльності, яка реалізується в Україні, характеризується такими системними недоліками: відсутністю цілісної системи управління інноваційною діяльністю; незатребуваністю вітчизняних результатів інноваційної діяльності; браком фінансування інноваційного комплексу, в тому числі й неефективним використанням виділених коштів; відсутністю інноваційної інфраструктури тощо. Убачається, що подолання цих недоліків є першочерговим завданням державних органів, які тією чи іншою мірою пов'язані з управлінням інноваційною діяльністю в рамках країни й окремих регіонів. Без цілеспрямованої державної концепції інноваційного розвитку України з розбивкою на окремі регіони та їх особливості неможливо забезпечити якісний розвиток економіки. Роль держави полягає насамперед у тому, щоб активізувати, а в подальшому й підтримати інноваційні процеси в усіх галузях економіки.

Зроблено висновок, що подальший розвиток стимулювання інноваційної діяльності, по-перше, повинен спиратися на оцінку ефективності тих стимулів, які довели свою ефективність в Україні або, як мінімум, результат від упровадження яких перекинув витрачені на них ресурси; по-друге, необхідне впровадження стимулів на основі зарубіжного досвіду, які першочергово впливають на результативність інноваційної діяльності. У зв'язку з цим на рівні держави й регіонів доцільно проводити таку інноваційну політику, яка сприятиме активізації інноваційних процесів на всіх рівнях народного господарства, а також створить передумови для збільшення швидкості реалізації науково-технічних досягнень, забезпечення конкурентоспроможності продукції, що виробляється на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Ключові слова: державні органи, інноваційна діяльність, інвестиції, оподаткування, конкурентоспроможність.

The article is sanctified to research of problem questions of innovative activity in Ukraine. It is marked that innovative activity, mainly, comes true on the basis of bringing in of direct foreign investments. Such going near development and stimulation of innovative activity through bringing in of foreign investments is considered base and encouraged by a legislator. Thus, together with direct investments new technologies and new principles of management come in a country.

It is set that politics of innovative activity that will be realized in Ukraine is characterized by next system defects: by absence of integral control system by innovative activity; unclaimedness of home results of innovative activity; by the shortage of financing of innovative complex, including ineffective use of the distinguished money; by absence of innovative infrastructure and other. Seen, that overcoming of these defects is to the near-term tasks of public organs, that is in a that or other degree related to the management innovative activity within the framework of country and separate regions. Without purposeful state conception of innovative development of Ukraine, with laying out on separate regions and their features, it is impossible to provide quality development of economy. The role of the state consists, in the first turn, in that, to activate, and in future – and support innovative processes in all industries of economy.

Drawn conclusion that further development of stimulation of innovative activity must: firstly, to lean against the estimation of efficiency of those stimuli, that led to the efficiency in Ukraine or, at least, result from introduction of that recovered the resources expended in them; secondly, necessary introduction of stimuli on the basis of foreign experience, that near-term influence on effectiveness of innovative activity. In this connection, at the level of the state and regions it is expedient to pursue such innovative policy that will assist activation of innovative processes on all levels of national economy, and also will create pre-conditions for the increase of speed of realization of scientific and technical achievements, providing of competitiveness of products that is produced on internal and external markets.

Key words: public organs, innovative activity, investments, taxations, competitiveness.

Постановка проблеми. Натепер в умовах глобалізації економіки та посилення економічної конкуренції між країнами на перший план виходить здатність держави використовувати інноваційну діяльність. Головна особливість інноваційної діяльності в умовах ринку полягає в тому, що вона виконує економічну функцію, а саме залучає до комерційного й некомерційного обміну науково-технічні досягнення, сприяючи поширенню виробничого досвіду на національному та міжнародному рівнях. За допомогою некомерційного обміну передаються знання науково-технічного, інформаційного, рекламно-технічного характеру, призначені для навчання та підготовки фахівців у певних галузях виробництва, що дає змогу аналізувати стан і перспективи розвитку науки, техніки й виробництва. У некомерційному обміні беруть участь відомості, матеріали та публікації загальнодоступного характеру; наукові відкриття, що розкривають нові теоретичні принципи науки й закономірності, які не можуть бути передані в приватну власність, оскільки вони є загальнолюдським надбанням або для них немає конкретних способів застосування, що приносять прибуток [3, с. 89]. При цьому, незважаючи на важливість такої діяльності, в Україні використання інновацій на державному рівні все ще перебуває в незадовільному стані. Ми пов'язуємо такий стан речей здебільшого з відсутністю в більшості політиків і представників центральних державних органів, інноваційного мислення.

Інноваційне мислення, по суті, характеризується процесом розгортання здібностей людини в напрямі створення новацій, наміру й волі сприйняття нових ідей. Можна пов'язати це поняття з відображенням сутності людської діяльності й проявом унікальної здатності людини творчо впливати в хід розвитку суспільства, умінням побачити речі по-новому, окреслити проблему, поставити й вирішити конкретне завдання [9]. Інноваційний розвиток України загалом має передбачати інноваційне прискорення. Воно залежить від того, наскільки інноваційне мислення буде притаманно тим, хто визначає досягнення стратегічних цілей. Інноваційне прискорення, як і інноваційний розвиток у статистичній, немислиме без стимулювання інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інноваційної діяльності присвячені дослідження низки відомих вітчизняних та іноземних учених-юристів та економістів: В.Е. Вакім, В.Л. Дикань, П.Н. Завліна, О.М. Давидюк, О.Ю. Єгорова, Ю.І. Матищак, Є.А. Носової, С.В. Куйбіди, проте деякі питання поставленої проблеми все ще потребують висвітлення.

Мета статті полягає в аналізі напрямів стимулювання інноваційної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи шляхи державного регулювання інноваційної

діяльності, доцільно враховувати відмінності умов експлуатації інноваційної діяльності в Україні й інших країнах – представниках розвинених демократій. Основними правовими документами, що визначають основи інноваційної діяльності в нашій державі, є Закони України: «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про інноваційну діяльність», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій», «Про інвестиційну діяльність» тощо. У 2009 році в Україні Розпорядженням Кабінету Міністрів України за № 680-р схвалена Концепція розвитку національної інноваційної системи з метою визначення основних засад формування та реалізації збалансованої державної політики з питань забезпечення розвитку національної інноваційної системи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності національної економіки [5]. Незважаючи на важливість цього документа, його основні положення за 10 років уже застаріли, потребують перегляду й редагування. Загалом же ми можемо констатувати відсутність в Україні сучасної цілісної державної концепції інноваційного розвитку України.

Проаналізувавши правові документи, які визначають основи інноваційної діяльності в Україні, ми дійшли висновку, що така діяльність в основному здійснюється на основі залучення прямих іноземних інвестицій. Такий підхід до розвитку і стимулювання інноваційної діяльності через залучення іноземних інвестицій вважається базовим і заохочується законодавцем. При цьому разом із прямими інвестиціями в країну надходять нові технології та нові принципи менеджменту. Погоджуємося з тим, що для більшості вітчизняних підприємств придбання іноземних технологій є значним стимулом, оскільки це дає їм можливість вийти на ринок ЄС, але разом із тим неконтрольований потік іноземних технологій призводить до придурення, а згодом і знищення національного науково-виробничого комплексу. Вітчизняні підприємства стають технологічно залежними від закордонних розробок. Проблема полягає в тому, що технології не стоять на місці, і ті технології, які поставляються в Україну, для країн-постачальників часто є застарілими або як мінімум такими, що замінюються в їх технологічному циклі. Тому, з огляду на особливості вітчизняних умов господарювання й те, що Україна перебуває на початковій стадії управління та розвитку інноваційної діяльності, на відміну від багатьох розвинених країн Європи і світу (які найчастіше і є пріоритетними партнерами України в торгівлі й бізнесі), життєво важливими стають розроблення й комплексне застосування різних механізмів стимулювання інноваційної діяльності.

Політика інноваційної діяльності, що реалізується в Україні, характеризується такими системними недоліками: відсутністю цілісної системи управління інноваційною діяльністю; незатребуваністю вітчизняних результатів інноваційної діяльності; браком фінансування інноваційного комплексу, у тому числі й неефективним використанням виділених коштів; відсутністю інноваційної інфраструктури тощо. Подолання цих недоліків, на нашу думку, має бути першочерговим завданням державних органів, які тією чи іншою мірою пов'язані з управлінням інноваційною діяльністю в рамках країни та окремих регіонів. Без цілеспрямованої державної концепції інноваційного розвитку України з розбивкою на окремі регіони та їх особливості неможливо забезпечити якісний розвиток економіки. Роль держави полягає насамперед у тому, щоб активізувати, а в подальшому й простимулювати інноваційні процеси в усіх галузях економіки.

Отже, наш основний посыл полягає в тому, що стимулювання інноваційних процесів на рівні всієї країни має бути однією з пріоритетних функцій держави. Держава може надавати як пряму, так і непряму підтримку інноваційної діяльності. Пряме державне регулювання інноваційної діяльності має здійснюватися на основі вибору пріоритетних напрямів розвитку науки й техніки, цілеспрямованого фінансування проєктів із державного бюджету, співфінансування проєктів і програм, що реалізуються недержавними структурами, і формування інфраструктури інноваційної діяльності. Непрямі заходи стимулювання інноваційної діяльності включають використання фіскальних методів (пільгове оподаткування, прискорена амортизація, регулювання окремих ринків, галузей), нормативно-правове регулювання у сфері створення, передачі й охорони інтелектуальної власності, а також формування сприятливих умов для діяльності структур, що беруть участь у комерціалізації наукових знань [2, с. 120].

Акцентуємо увагу на тому, що стимулювання інноваційної діяльності у відриві від залучення іноземних інвестицій не користується на державному рівні великою популярністю, оскільки вимагає фінансових витрат відразу, а позитивний результат від них настає з відстрочкою. Непопулярність стимулювання інноваційної діяльності впливає з того, що коли буде проявлятися позитивний результат, при владі будуть перебувати зовсім інші люди (часто конкуренти), які поставлять позитивний результат собі в заслугу, при цьому наголосивши на тому, що «попередники» були гіршими, ніж вони. На жаль, на такому підході й заснований менталітет української влади, що, по суті, є наочним свідченням «тимчасовництва». До того ж часто корисний економічний ефект радикального нововведення не може бути досягнутий без використання еволюційних нововведень у тому числі сто-

совно споживачів. Це передбачає зміну самого процесу споживання нововведень, пов'язану з підвищенням рівня кваліфікації робочої сили, можливістю повного завантаження дорогого устаткування, введенням нових методів організації управління. У цьому випадку ефект нової системи – технологічної, виробничої, управлінської – виражається не у зниженні ціни одиниці продукції, а в зниженні одиниці сукупної вартості застосування радикальних нововведень щодо суми їх корисних властивостей. Тому ціна інноваційного продукту визначається не витратами на його створення, а тією функціонально новизною, яку містить продукт – зразок нового товару, послуги, здатний задовольнити потреби суспільства на більш високому якісному рівні з меншими витратами [8]. Упровадження нововведень вимагає значних змін зовнішніх умов господарювання, які спонукають господарюючого суб'єкта брати на себе ризик здійснення значних вкладень для реалізації такого нововведення. Отже, існують, по-перше, «часовий лаг» між введенням нововведень і настанням позитивних результатів; по-друге, протидія суб'єктів здійснення інноваційної діяльності, яка виникає під впливом сукупності технічних, економічних, політичних і соціальних факторів. Ці фактори є основними факторами, які перешкоджають розвитку інноваційної діяльності в Україні.

Досліджуючи проблематику стимулювання інноваційної діяльності, ми дійшли висновку про необхідність упровадження венчурного фінансування, реорганізації та спрощення оподаткування, створення системи конкурсного поворотного фінансування інноваційних проєктів на пайовій основі. Тому, щоб уникнути нерационального використання бюджетних коштів, доцільно створити єдину координовану систему стимулювання інноваційної діяльності під егідою адміністрації Президента України й обласних адміністрацій.

До інноваційного процесу залучено значну кількість державних органів, які, проте, мають тенденцію діяти дещо відособлено один від одного, не маючи загального чіткого бачення регіональної інноваційної політики. Крім необхідності виробити таке політичне бачення, потрібне поліпшення координації, як горизонтальної, так і вертикальної. Що стосується місцевого рівня, то на ньому органи державної влади повинні всебічно заохочувати просування інновацій у місцевих підприємствах. Координація та співпраця між різними гілками державної влади повинні мати не формальний характер, а бути реальними й орієнтованими на дії. Координація особливо важлива в умовах проведеної в Україні реформи децентралізації. Закріплення заходів щодо координації просування інноваційного процесу в правових документах створить сприятливі основи для реалізації інноваційної політики.

При цьому в сукупності нормативно-правових актів найбільш дієвими є укази Президента України та закони (за належної фінансової підтримки). Усі інші нормативно-правові акти, які часто розробляються спеціалізованими або галузевими відомствами, як правило, є важко реалізованими й часто виявляються формальними.

В Україні сьогодні функціонують поодинокі венчурні фонди. Поки що венчурних фондів, які фінансують інновації, дуже мало, але вони вже готові розглядати й підтримувати багато напрямів українських інвестиційних проектів особливо у сфері ІТ на різних стадіях. Вони орієнтовані як на внутрішній, так і на міжнародні ринки. Серед найбільш активних венчурних фондів, які розглядають можливості інвестування в Україні, можна виділити такі: TA Venture, Imperious Group, AVentures Capital, Detonate Ventures, Chernovetskyi Investment Group, Dekarta Capital, Vostok Ventures, Global Technology Foundation, Венчурний фонд «Буковина» [7]. Необхідно оцінити їх діяльність і виробити рекомендації щодо створення державних венчурних фондів для полегшення доступу до них потенційних клієнтів. Поряд із підтримкою контрольованих державою венчурних фондів держава повинна вжити заходів щодо стимулювання діяльності приватних венчурних фондів. Серйозною проблемою функціонування приватних венчурних фондів є те, що загалом вони поширюють свій вплив лише на сектор економіки, пов'язаний із будівництвом житла та нерухомості. Уважаємо, що діяльність венчурних фондів повинна стати більш привабливою для участі в ній фізичних осіб у напрямі фінансування створення нових компаній (стартапів) шляхом надання стимулів у вигляді пільгового оподаткування та спрощення нормативно-законодавчої бази.

Пільгове оподаткування також є перспективним стимулом для розвитку інноваційної діяльності. Відзначимо, що наявність податкових пільг має кумулятивний ефект, оскільки впливає не лише на учасників інноваційного процесу, а й на державу загалом, гарантуючи їй отримання стабільних податкових доходів у майбутньому та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку. Податкові пільги можна розділити на дві групи. До першої групи варто зарахувати пільги, що застосовуються до всіх платників податків, які займаються інноваційною діяльністю. До другої групи можна зарахувати пільги, передбачені лише стосовно організацій, які є резидентами техніко-впроваджувальних особливих економічних зон. Перераховані пільги повинні бути націлені передусім на зниження рівня податкового навантаження з метою вивільнення фінансових ресурсів, що спрямовуються на інноваційну діяльність [6, с. 48]. Для ефективного стимулювання інноваційної діяльності на різних стадіях життєвого

циклу інноваційного продукту доцільно застосувати такі принципи податкового стимулювання:

- на фазі впровадження, прискореного зростання і спаду податкові пільги повинні бути встановлені на умовно-постійних податках;
- на стадії прискореного зростання і занепаду для інноваційних проектів зі значними капіталовкладеннями податкові пільги повинні надаватися у вигляді умовно-змінних податків [4, с. 130].

Спільними умовами оподаткування інноваційної продукції має бути надання податкових пільг для всіх конкуруючих підприємств, а не лише «обраних», що дасть змогу підвищити рівень конкурентоспроможності в країні, а також підніме авторитет влади й довіру до неї з боку народу. Також пільгове оподаткування в інноваційній сфері має здійснюватися, ураховуючи баланс інтересів як держави, так платника податків.

Доцільно зазначити, що чинним законодавством не передбачено застосування податкового кредиту або спеціального режиму оподаткування для інноваційних підприємств. Податковий кодекс України навіть не містить поняття «інноваційне підприємство» та податкові пільги в ньому визначаються конкретним видом діяльності суб'єкта господарювання. Пільги, які застосовуються на сьогодні, загалом не стимулюють інноваційну діяльність у галузях економіки та не сприяють створенню зацікавленості в застосуванні вітчизняних науково-технічних інновацій, притоку капіталів у науку і здійснення інноваційної діяльності в організаціях, незважаючи на те що підприємства інноваційної сфери, залежно від виду здійснюваної господарської діяльності, в окремих випадках можуть отримати пільги з ПДВ, податку на прибуток і плати за землю. Ми вважаємо, що назріла необхідність створення комплексного механізму стимулювання інноваційного процесу за допомогою встановлення податкових та інших пільг для інноваційної діяльності. Держава повинна стимулювати науково-технічний прогрес на всіх етапах, від фундаментальних досліджень до впровадження розробок у виробництво, з огляду на державні пріоритети. При цьому ступінь вигідності повинен вимірюватися розміром чистого прибутку, тобто прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати всіх платежів. Уважаємо за необхідне внести до Податкового кодексу України визначення «інноваційне підприємство» та передбачити для нього такі пільги:

- зменшити на 50% ставку податку на додану вартість;
- зменшити на 50% ставку податку на прибуток підприємств;
- зменшити на 50% ставку податку на землю;
- зменшити на 50% митні платежі, які підприємство інноваційної діяльності сплачує за

ввезення на територію України сировини, обладнання й устаткування, що необхідні для реалізації інноваційних проектів;

– зобов'язати підприємства використовувати кошти, отримані від зменшення ставок податків і платежів, лише на фінансування інноваційної та науково-технічної діяльності;

– упровадження на підприємствах інноваційної діяльності прискореної амортизації (наприклад, може бути застосований механізм кратного зменшення залишку, а розмір зменшення може бути пов'язаний із зарахуванням цього господарюючого суб'єкта до високотехнологічних галузей).

Державі доцільно не лише декларувати пріоритети розвитку інноваційної діяльності, а й створити систему стимулів, які роблять ці пріоритети привабливими для інвесторів (як внутрішніх, так і зовнішніх), промисловості, наукових організацій.

Відзначимо, що стимулювання інноваційної діяльності передбачає створення умов, за яких здійснення цієї діяльності буде вигідним. Ми розуміємо, що в період проходження «тимчасового лага» стимулювання інноваційної діяльності не буде вигідним державі, але в цьому випадку держава повинна піти на таку «жертву», тим більше що в подальшому вигоди від інноваційної діяльності почне отримувати й вона. І пільгові умови оподаткування підприємств інноваційної діяльності повинні бути не єдиним фінансовим інструментом у цьому плані. Серед фінансових інструментів стимулювання інноваційної діяльності ми також можемо виділити кредитування; страхування; оренду; лізинг; самофінансування та фінансування. Різні комбінації фінансових інструментів повинні застосовуватися залежно від специфіки інноваційної діяльності, галузі, у якій ця діяльність функціонує, економічної ситуації, яка склалася в країні й галузі.

Відзначимо, що в усіх країнах розвиненої демократії пріоритетним напрямом стимулювання інноваційної діяльності є фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Одним із показників, що характеризують ставлення держави до науково-технічного прогресу, є обсяг фінансування науки. Наведемо такі дані: у 1991 році сукупні витрати на наукові дослідження й розробки становили 2,4% ВВП (що відповідало рівню найбільш інноваційних економік світу), у 1992 році вони скоротилися до 1,5% ВВП, у 2007 році – до 0,9% ВВП, у 2015 – до 0,6% ВВП. Державне фінансування останніми роками зменшено до 0,18% ВВП, що становить лише одну шосту від передбаченого законодавством України рівня (1,7% ВВП). Абсолютні ж величини державного фінансування фундаментальних досліджень у розвинених країнах та Україні, з огляду на розмір ВВП, узагалі незрівняні. Державне фінансування

науки в Україні відповідає приблизно бюджету одного солідного західного університету. Державні витрати на одного науковця в Україні в 18 разів менші, ніж у Бразилії, у 34 рази – ніж у Південній Кореї, у 70 разів менші, ніж у США [10]. Як ми бачимо, Україна не тільки не збільшила обсяг фінансування науки, а за останні десять років (до 2016 року включно) істотно знижувала обсяги виділених коштів (щодо ВВП). У 2017 й наступних роках зафіксовано незначне зростання обсягів фінансування. У 2019 році на науку виділено на 10% більше коштів, ніж у 2018 році. Зазначимо, що у 2018 році в науку з бюджету виділено більше ніж 8 млрд. гривень (0,27% ВВП), що на 20% більше, ніж у 2017 році. На нашу думку, у зв'язку з урізаним фінансуванням необхідно змінити підхід до фінансування наукових досліджень, переорієнтувати його на конкретний практичний результат, тобто перейти від фінансування ставок до фінансової підтримки на конкурсній основі пріоритетних для держави наукових проектів, зокрема, пов'язаних із інноваційною діяльністю. Крім того, перспективною є участь держави в спільних проектах, пов'язаних із науково-дослідними та дослідно-конструкторськими роботами.

Основне завдання держави у сфері інновацій полягає в тому, щоб подолати розрив між науково-технічною та промисловою сферами, тобто між постачальником знань і їх користувачами. У країнах із ринковою економікою, до яких належить й Україна, цей розрив зумовлений тим, що потенційні партнери – учасники інноваційного процесу – належать до різних секторів економіки. Наукові установи належать до державного сектора, і їх роботи фінансуються з бюджету, а промислові підприємства належать приватному або корпоративному капіталу. Проте ефективна взаємодія державної науки та виробничого сектору економіки може дати змогу швидко модернізувати національні підприємства, підвищити рівень їх технологічного укладу, оскільки українська наука зберегла та нарощує фундаментальні знання в галузі 4-го – 6-го та навіть 7-го технологічних укладів. Але їх упровадження й використання на національних підприємствах надто дорого коштує, підприємства не спроможні їх придбати [1, с. 19]. А сама держава не має можливості надавати їм пряму підтримку, не порушуючи сформованого співвідношення конкурентних сил на ринку. У таких умовах ефективно видається діяльність, яка має місце в країнах ЄС, коли держава може субсидувати спільні проекти, що виконуються організаціями обох секторів, наприклад, за допомогою державного замовлення науковій установі на отримання загальнодоступного науково-технічного продукту.

Убачається, що перспективними, на нашу думку, є реорганізація та ліквідація Державної інноваційної фінансово-кредитної установи як

такої, що не впоралася з поставленими перед нею орієнтації, сфери послуг, для акумуляції фінансових коштів безпосередньо із завданнями, і створення на її основі окремих спеціальних інноваційних фондів під галузь матеріального виробництва й соціально-культурної даних галузей. Такий підхід дасть змогу здійснювати фінансування інноваційної діяльності за такими напрямками, як прикладні науково-дослідні роботи; освоєння нової техніки й технологій; поширення маркетингової й технічної інформації; тестування та сертифікація матеріалів і продукції; надання допомоги під час управління якістю інноваційних процесів; проведення консультацій та експертиз; надання необхідної інформації про досягнуті результати в інноваційній сфері; навчання персоналу.

Поряд із фінансовими інструментами стимулювання інноваційної діяльності необхідно застосовувати також інструменти організаційного характеру, найбільший ефект від яких досягається під час взаємопов'язування організаційних заходів на всіх рівнях управлінської ієрархії. В українських реаліях хронічного дефіциту бюджету організаційні зусилля органів влади повинні бути зосереджені на підтримці саморегульованих асоціацій, спілок, товариств інноваційного характеру.

В Україні доцільно приділити серйозну увагу інноваційній інфраструктурі. При цьому доцільно враховувати, що найбільш дієвими організаційними формами, які дають змогу з мінімальними витратами стимулювати розвиток інноваційної діяльності, є комплексні та спеціалізовані технологічні центри, технопарки або технополіси, які

можуть із системних позицій забезпечити використання фінансових інструментів.

Підсумовуючи, доцільно зазначити, що в Україні протягом усього періоду незалежності вживалися окремі заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності, спрямовані на зростання інноваційної активності. Але при цьому вони не забезпечили того результату, якого від них очікували. До того ж часте застосування державою стимуляторів мало популістський характер, характеризувалося короткочасністю, не мало під собою фінансового базису тощо. Ця обставина приводить нас до розуміння того, що подальший розвиток стимулювання інноваційної діяльності має, по-перше, спиратися на оцінку ефективності тих стимулів, які довели свою ефективність в Україні або, як мінімум, результат від упровадження яких перекинув витрачені на них ресурси; по-друге, необхідне впровадження стимулів на основі зарубіжного досвіду, які першочергово впливають на результативність інноваційної діяльності. На нашу думку, лише комплексний підхід до вирішення проблеми стимулювання інноваційної діяльності дасть можливість макроекономічній системі загалом бути більш конкурентоспроможною на світовому ринку. У зв'язку з цим на рівні держави й регіонів повинна проводитися така інноваційна політика, яка сприятиме активізації інноваційних процесів на всіх рівнях народного господарства, а також створить передумови для збільшення швидкості реалізації науково-технічних досягнень, забезпечення конкурентоспроможності продукції, що виробляється на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Список використаних джерел:

1. Дикань В.Л. Концепція інноваційного розвитку економіки України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 52. С. 9–20.
2. Егорова О.Ю. Совершенствование механизма стимулирования инновационной деятельности : дисс. ... канд. экон. наук : 08.00.05. Санкт-Петербург, 2007. 178 с.
3. Егорова О.Ю. Системные основы формирования мер по стимулированию инновационной деятельности. *Проблемы управления развитием социально-экономических систем* : межвузовский сборник научных трудов. Вып. 21. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУКиТ, 2006. С. 87–91.
4. Ерыгин Ю.В., Голощапова О.С. Формы и способы налогового стимулирования инновационного развития предприятия ОПК. *Финансовый менеджмент*. 2009. № 1. С. 125–137.
5. Концепція розвитку національної інноваційної системи, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 680-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80> (дата звернення: 17.09.2019).
6. Мигунова М.И., Елгина Е.А. Проблемы налогового стимулирования инновационной деятельности в региональном секторе экономики. *Региональная экономика: теория и практика*. 2013. № 41. С. 47–52.
7. Носова Є.А., Могге Д.Б. Сучасний стан та особливості функціонування венчурних інвестиційних фондів в Україні. *Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання*. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5491> (дата звернення: 17.09.2019).
8. Основы инновационного менеджмента: теория и практика : учебное пособие / под ред. П.Н. Завлина. Москва : ОАО «НПО» ; Экономика, 2000. 475 с.
9. Санто Б. Сила инновационного саморазвития. *Инновации*. 2004. № 2. С. 5–15.
10. Петрушиної Т.О. Стан і перспективи науки в Україні (за даними соціологічних досліджень) : наукова доповідь. URL: <https://i-soc.com.ua/ua/news/stan-i-perspektivi-nauki-v-ukraini-za-danimi-sociologichnih-doslidzhen.-naukova-dopovid-t.o.-petrushinoi> (дата звернення: 17.09.2019).